

10. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>

11. Офіційне інтернет-представництво Президента України «Електронні петиції» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://petition.president.gov.ua/search?sort=votes&order=desc&search_form=basic&text=Евтаназія

12. Тимошук О. Наслідки евтаназії, або Чи узаконять добровільну смерть в Україні? [Електронний ресурс] / Олександра Тимошук // «Дзеркало тижня. Україна». – № 48 – (20 грудня 2013 р.) – Режим доступу : <https://zn.ua/ukr/family/naslidki-evtanaziyi-abo-chi-uzakonyat-dobrovilnu-smert-v-ukrayini-.html>.

13. Дзюбенко О.Л. Актуальні аспекти легалізації евтаназії в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 1.

ОСОБЛИВОСТІ МІЖДЕРЖАВНОГО ПРАВОПОРЯДКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ (ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ)

Передерій О. С.

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри державно-правових дисциплін

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

м. Харків, Україна

Правопорядок Європейського Союзу (далі – ЄС) є особливим феноменом, який вбирає у себе велику кількість ознак, форм зовнішнього і внутрішнього прояву, а також діяльність спеціалізованих інституцій ЄС. Задля розкриття сутності правопорядку ЄС, доцільним уявляється виокремлення і розкриття основних особливостей, які притаманні правопорядку ЄС.

Первинною особливістю правового порядку ЄС як спільноти є те, що його основи формуються на основі політичного консенсусу держав, які входять до співтовариства. Відповідно, правові засади ЄС є результатом специфічної політичної лінії держав Європи, які постійно намагаються поглибити процеси всеохоплюючої конвергенції. Більш того, забезпечення впорядкованості процесів конвергенції між державами Європи відбувається шляхом заснування наддержавних органів політичного управління ЄС, які утворюють інституціональний механізм ЄС.

Організаційне, фінансове і правове забезпечення функціонування наддержавного інституційного механізму є наслідком погодження політичних позицій держав щодо цього і їх згодою на зменшення обсягу державного національного суверенітету заради формування центру наддержавного політичного управління у європейському регіоні. Без цього, як зауважує І. В. Яковюк, запровадження регіонального правового порядку і розширення сфери впливу на інші країни є неможливим [1, с. 9]. Через це, практика політичного делегування державами-членами інститутам ЄС права реалізації окремих суверенних прав і широкого спектру повноважень є об'єктивно необхідною.

Другою особливістю правопорядку ЄС є специфіка ідеологічних засад його правової регламентації. Базовою ідеологією, котру закладено у правові основи регламентації правопорядку ЄС є проголошення пріоритету універсальних цінностей ЄС як основи правової культури народів держав Європи. Доцільно зауважити, що категорія «цінність», хоча і живається в установчих договорах ЄС, але не піддається суто юридичному тлумаченню. Особливістю універсальних цінностей ЄС є їх розуміння з позицій етики і кращих уявлень про моральність суспільства. Разом із тим, застосування саме цієї категорії в установчих документах ЄС має на меті підкреслити, що правопорядок об'єднаної Європи та європейське міждержавне право має відповідати прогресивним уявленням про повноправність людини та ідеали моральності. Так, ст. 2 Розділу I Договору про Європейський Союз (Маастрихтського договору) від 07.02.1992 р. закріплює, що базовими універсальними цінностями, які закладено в основу правової системи ЄС, є людська гідність, свобода, демократія, рівенство, правова держава, права особи, права національних, релігійних і інших меншин [2].

Наступною особливістю правопорядку ЄС є його міждержавний інтеграційний характер. Правопорядок ЄС тривалий час формувався як продукт створеного у результаті політико-правової інтеграції держав Європи міждержавного права. У зазначеному контексті В. М. Макар наголошує, що виникнення та розвиток європейського правопорядку відбувалося у результаті еволюції права ЄС як впливової міжнародної регіональної інтеграційної структури [3, с. 8]. Таке твердження є справедливим. Оскільки ідейно-політичним фундаментом міждержавного європейського права є політична інтеграція і конвергенція правових систем, то правопорядок ЄС не можна розглядати у відриві від міждержавного права.

Четвертою істотною рисою правопорядку ЄС є його комунікаційний зміст. Національні правові системи держав-членів ЄС постійно взаємодіють між собою на основі обміну правовою інформацією, що становить інтерес для органів охорони правопорядку, створення універсальних нормативно-правових механізмів правової допомоги,

сприяння у здійсненні цивільного і кримінального правосуддя (шляхом взаємного визнання судових рішень), визнанням юрисдикції Європейського суду з прав людини тощо. З загальних позицій права комунікація забезпечує комунікативну рівновагу і консенсус у структурі правового регулювання та забезпечує розв'язання правових проблем. Відповідно, підтримання міждержавного правопорядку у ЄС передбачає систематизацію, особливий режим обміну і обігу правової інформації.

Ще однією особливістю, яку доцільно, на нашу думку, виокремити, є здатність правопорядку ЄС оперативного трансформуватися і видозмінюватися під впливом глобальних умов і загроз. Прикладом є значні зміни, які відбулися в основі правопорядку ЄС у зв'язку з пандемією COVID-19 у світі в цілому і на території Європейського континенту зокрема. Реалії COVID-19 змусили ЄС переглянути саму концепцію реалізації міждержавного правопорядку. Так, з березня 2019 р. європейська спільнота зіштовхнулася з багатьма викликами для правопорядку ЄС. Зокрема, це перегляд базових принципів функціонування ЄС. Мова йде про свободу пересування у рамках Шенгенської зони, здатності інституцій ЄС своєчасно надавати допомогу чи принаймні координувати політику держав-членів у кризових ситуації глобальної пандемії.

З урахуванням викладеного вище, є підстави зробити висновок про те, що правопорядок ЄС є культурним надбанням європейських народів загальноцивілізаційного значення. Його наднаціональний регуляторний потенціал і форми впливу на суспільні відносини як у межах ЄС, так і поза ним, є багатограними, різноманітними і постійно змінюються. Процеси інтеграції будь-якої суверенної держави до ЄС передбачають імплементацію правопорядку ЄС у національну правову систему і має наслідком відповідну трансформацію законодавства і всього правового середовища. Для України, яка офіційно обрала курс на європейську інтеграцію сприйняття правопорядку ЄС та впровадження *acquis communautaire* є необхідною умовою для перспективного членства у ЄС.

Література:

1. Яковюк І. В. Теоретичні основи європейської інтеграції. *Теорія і практика правознавства*. 2014. Вип. 2. С.1–12.
2. Договір о Європейском Союзе от 07.02.1992 г. *Офіційний інтернет-сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_029#Text (дата звернення: 02.05.2021)
3. Макар В. Р. Формування єдиного європейського правопорядку: теоретико-правові підходи: *автореф. дис... канд. юрид. наук* : 12.00.11. Київ.2011. 18 с.